

*Л. М. ГУРЧ, канд. екон. наук, доц.
(Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ)*

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ВИМОГИ СУЧАСНОСТІ

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 9, с. 151–153

Зміни, що відбуваються в усіх сферах суспільного життя в Україні, потребують від вищої школи відповідної реакції на потреби економіки і суспільства. Зміни суспільних орієнтирів і цілей потребують, у свою чергу, фахівців з новою психологією. Підвищується роль особистості, конкретного спеціаліста, вимоги до його професійних та індивідуальних якостей. Формування фахівця нової формації здатне прийняти виклик часу, що й спонукало вищі навчальні заклади до зміни підходів у підготовці фахівців.

На думку видатного мислителя, прогресивного німецького педагога-демократа А. Дістервега, "...у будь-якому істинному навчанні поєднані три фактори: знання справи (об'єкта), любов до справи і навчання (суб'єкта), педагогічні здібності (суб'єктивно-об'єктивний метод)".

Ці три аспекти навчання поєднуються в одне гармонійне ціле в особі викладача, "який справляє на студентів потрібний вплив, від чого вони набувають знання предмета, любов до нього, волю і силу для досягнення істини і служіння їй".

Для того щоб викладач став центральною фігурою навчального процесу, він повинен постійно саморозвиватися, вміти протидіяти штампам і стереотипам у праці, впроваджувати інновації.

У процесі викладання і навчання викладачі використовують різноманітні інноваційні технології — лекції, проблемні лекції, дискусії, ділові ігри тощо. На практичних заняттях застосовують методи інтерактивного навчання, зокрема комп'ютерні технології, кейс-методи та ін. Усі вони є важливими складовими навчальних програм.

Впровадження сучасних інтерактивних методів навчання потребує залучення студентів до навчального процесу.

Протягом останніх десятиліть дедалі більшого поширення дістає так званий кейс-метод, який вперше було застосовано в бізнес-школі Гарвардського університету (США). Дещо пізніше цей метод застосували в урядовій школі імені Кеннеді того ж університету. Назва "кейс" походить від англійського "case" або "case study" і вживається в розумінні випадку, точніше — навчального випадку. При виборі терміну для позначення цього поняття в українській мові вважається за доцільне зберегти саме слово "кейс", оскільки, на нашу думку, такі альтернативні варіанти, як "навчальний приклад" або "навчальна ситуація" не повною мірою відповідатимуть визначенню поняття "кейс".

Кейс-метод ґрунтується на принципах, які фактично змушують переглянути ролі викладача і студента. При застосуванні кейс-методу викладач повинен створити в навчальній аудиторії такі умови, які б сприяли розвитку у студентів вміння критично мислити, аналізувати, спонукали їх до того, щоб у процесі дискусії вони могли висловити власні думки, ідеї, виявити знання і досвід. Зобов'язання студента полягає в тому, щоб, збагачуючи своєю творчою енергією навчальний процес, узяти на себе частку відповідальності за його результативність. При цьому студенти повинні усвідомлювати, що викладач перебуває в аудиторії для того, щоб допомогти їм, і вони повинні скористатися цим повною мірою, проте основна відповідальність за те, чому вони навчилися, лежить на них.

Одним із ключових сучасних методів навчання є ситуаційний метод викладання економічних дисциплін, оскільки йдеться про реальні ситуації, а не такі, що були придумані в аудиторії.

Найефективнішим кейс-метод вважається при підготовці менеджерів. Багато років точаться дискусії щодо того, що означає більшою мірою менеджмент — мистецтво чи науку? Проблеми менеджменту не мають єдиного “правильного” розв’язання. Менеджер — це завжди практик, відповідно й освіта менеджера, якщо вона має бути ефективною, також повинна базуватися на практиці.

Всесвітньо відомі центри підготовки висококваліфікованих менеджерів — бізнес-школи Гарвардського, Стенфордського, Лондонського університетів — не лише широко застосовують “кейси” у навчальному процесі, а й є визнаними осередками їх розробки.

Відмінність кейс-методу від традиційних засобів засвоєння знань полягає у специфічному навчальному ефекті, до якого він повинен привести.

Завданням кейс-методу є не просто передання знань, а навчання студентів здатності справлятися з такими унікальними та нестандартними ситуаціями з логістики, які потребують знань з багатьох економічних наук і, як правило, виникають на реальному підприємстві, потребують вирішення таких проблем, що реально виникли чи можуть виникнути і потребують прийняття управлінського системного логістичного рішення.

Використання цього інтерактивного освітнього методу, що потребує активної індивідуальної участі студентів і не передбачає єдиної “правильної” відповіді, є дуже природним для суспільства з невеликою владною дистанцією, домінуючими цінностями індивідуалізму і слабким прагненням уникнути невизначеності.

Кейс-метод дуже ефективний для розвитку навичок ідентифікації управлінської проблеми, систематизації та аналізу викладених фактів і розробки альтернативних рішень.

Творче й аналітичне мислення стає необхідною рисою сучасного керівника за умов зростання конкуренції.

У найзагальнішому вигляді процес розробки будь-якого кейсу можна подати як такий, що передбачає кілька етапів: підготовка загального плану кейсу; здійснення досліджень, необхідних для підготовки кейсу; складання вихідного варіанта кейсу; обговорення кейсу з фахівцями і редагування його; підготовка нотаток для викладачів щодо того, як доцільно презентувати кейс; презентація кейсу в навчальній аудиторії і редагування як його тексту, так і нотаток для викладачів (у разі потреби); поширення кейсу.

Індивідуальний аналіз кейсу і його обговорення у групі надають набагато більше можливостей

для розвитку управлінської майстерності, ніж заучування підручника чи конспекту лекцій.

Пропонуючи студентам завдання у формі кейсів, викладач відкриває їм значно більше можливостей щодо виявлення своїх знань, досвіду і уявлень, тобто навчатися не тільки у викладача, а й один у одного. Такий метод сприяє набуттю впевненості студентів у собі, своїх здібностях. Студенти вчаться слухати один одного і точніше висловлювати власні думки.

В умовах глобалізації економіки кейс-метод сприятиме кращому розумінню психології партнерів (як вітчизняних, так і зарубіжних), для яких цей метод є основою їх вищої освіти.

Навички, що формуються при застосуванні кейс-методу:

- спостереження;
- відбір даних;
- ідентифікація проблем;
- розробка альтернатив;
- прийняття рішень;
- спілкування;
- мотивування.

Перелічимо основні вимоги до кейсів.

1. Кейси повинні базуватися на місцевому матеріалі (банки, фінансові установи, виробничі та торговельні підприємства, де працюють студенти).

Студенти почуваються впевненіше, якщо добре знають середовище і контекст, де відбуваються події, описані в кейсах. При обговоренні таких кейсів існує унікальна можливість запросити представника підприємства.

2. Важливо чітко визначити, в якому контексті буде використано кейс, де його місце в навчальній програмі предмету, з якою метою він використовуватиметься.

3. Важливо чітко усвідомити, які теоретичні концепції планується висвітлити за допомогою обговорення цього кейсу.

4. Кейс — це вміло викладена історія: у ньому присутня послідовність викладу подій, подання інформації, інтрига, правильна мова.

5. Кейс описує драматичну ситуацію, коли необхідно приймати управлінське рішення: у ньому має бути певна боротьба суперечливих інтересів.

6. Кейс стосується подій, які відбувалися нещодавно. Виникає більший інтерес до інформації, почуті у випуску новин, а не прочитаної у підручнику історії.

7. Кейс має центрального героя.

8. Кейс містить реальну інформацію про реальну компанію.

9. Кейс дає змогу оцінити ефективність уже прийнятих раніше управлінських рішень; оптималь-

ний обсяг кейсу — 8–15 сторінок тексту; кейс повинен містити статистичну інформацію; кейс — це педагогічний інструмент, який використовують для досягнення певних навчальних цілей.

Таким чином, для підготовки конкурентоспроможних фахівців у Міжрегіональній Академії управління персоналом, на нашу думку, необхідно впровадити практику проведення конкурсів кейсів серед студентів денної та заочної форм навчання, які працюють на підприємствах України. Після відбору найкращі кейси можна публікувати та використовувати в навчальному процесі. У зв'язку з цим необхідно скласти вимоги до завдань для проведення цього конкурсу з економічних дисциплін.

Література

1. Воркут Т. А. Роль кейс-методу в підготовці фахівців з логістики: аналіз світового досвіду // Наук.-практ.

конф. "Ринок послуг комплексних транспортних систем та прикладні проблеми логістики". — К., 2000. — С. 55–61.

2. Гурч Л. М. Педагогічний вплив викладача на мотивування навчання студентів // Актуальні проблеми та перспективи вдосконалення підготовки конкурентоздатних фахівців: Матер. Міжнар. наук.-метод. конф., 3–4 груд. 2001 р. — К.: Вид-во КНТЕУ, 2001. — С. 171–174.

3. www.madi.ru/logistics — Координационный совет по логистике (Москва).

4. www.logisticstraining.com — Учебно-консультационный центр по логистике (IATA/FIATA).

5. www.ILC.ru — логистическая информация.

6. www.sntc.fr, www.btl.se, www.msas.com — логистические услуги транспортных компаний: точные технологии доставки товаров.

7. www.leeshore.com/logic.fics — виртуальная логистическая директория (ПО по логистике).

8. www.clm.org — Совет по логистическому менеджменту (Council of Logistics Management), США.